

“Παλαιστίνη : λαός ή τάξη;” (1ο Μέρος)

συνέντευξη με τον σύντροφο Minassian¹

Στο πλαίσιο των συζητήσεων που έχουν λάβει χώρα στο dndf, και ακολουθώντας τη δημοσίευση μιας πρώτης συνέντευξης με τον σύντροφο Minassian, “Γάζα: “μια ακραία στρατιωτικοποίηση της ταξικής πάλης στο Ισραήλ-Παλαιστίνη” αναδημοσιεύουμε, σε δύο μέρη, την συνέντευξη που έδωσε ο σύντροφος πριν από λίγους μήνες στο *Courant Alternatif*. **Dndf**.

Συνεχίζοντας και βαθαινώντας την αντιπαράθεση που έλαβε χώρα με τον Emilio Minassian στις ελευθεριακές συναντήσεις του Quercy αυτό το καλοκαίρι, και με σκοπό να υπερασπιστούμε μια ανάγνωση και μια οπτική για την κατάσταση στην Παλαιστίνη-Ισραήλ από τη σκοπιά της ταξικής πάλης, του κάναμε μερικές ερωτήσεις. Στο πρώτο μέρος, θα συζητήσουμε την ενσωμάτωση της περιοχής του Ισραήλ-Παλαιστίνης στον παγκόσμιο καπιταλισμό και την σύνθεση της εργατικής τάξης στην Παλαιστίνη. Στο επόμενο τεύχος, θα θέσουμε τις συνέπειες για την προλεταριακή πάλη και τον εθνικοαπελευθερωτικό αγώνα.

Ως εισαγωγή στο θέμα

Πρώτα μερικά λόγια για το “από ποια θέση μιλάω”, όπως λένε. Δεν είμαι Παλαιστίνιος, έχω συχνά περάσει αρκετούς μήνες στη Δυτική Όχθη τα τελευταία 20 χρόνια, παίζοντας τους συνηθισμένους ρόλους των αριστερών από τη Δύση που επισκέπτονται τις περιοχές: δράσεις αλληλεγγύης, ντοκυμαντέρ μικρού μήκους, ακαδημαϊκή έρευνα χωρίς συνέχεια. Αναμφίβολα, σε πολλά μέρη αυτό έχει γίνει μια μορφή μαχητικού τουρισμού, με μια σάλτσα marxiste-toto.

Γρήγορα προσπάθησα να αποφύγω τα κοινωνικά πλαίσια στα οποία προβάλλει τον εαυτό του ο φιλο-παλαιστινιακός ακτιβισμός, με άλλα λόγια να συχνάζω με “επαγγελματίες” του αφηγήματος της καταπίεσης, σε προσχεδιασμένες συναντήσεις. Τα έχω λίγο πολύ καταφέρει, ανάλογα με τις περιόδους και την ενέργεια που αφιέρωσα, και περισσότερο από τη μεριά των άνεργων και των λούμπεν στα στρατόπεδα προσφύγων παρά με τους εργάτες (για τις εργάτριες, ούτε λόγος): οι άνεργοι έχουν ελεύθερο χρόνο και οι λούμπεν θέλουν συχνά να μοιραστούν τις ιστορίες της πάλης τους ενάντια στις ένοπλες δυνάμεις (τόσο τις ισραηλινές όσο και τις παλαιστινιακές), της φυλάκισης και του βασανισμού τους (που γίνονται τόσο στις ισραηλινές όσο και στις παλαιστινιακές φυλακές).

Αν κάποιος ανοίξει το στόμα του για να πει “υπάρχουν κοινωνικές τάξεις στην Παλαιστίνη”, αυτό θα φανεί εκτός τόπου σε ένα πλαίσιο στο οποίο για έναν χρόνο ο πληθυσμός της Γάζας πνίγεται στις βόμβες. Πιθανόν δεν θα το έκανα, ή θα το έκανα διαφορετικά αν ήταν η Γάζα, και όχι η Δυτική Όχθη, ο τόπος που κινούμαι. Δεν το κάνω για να βάλω τη σφαγή σε απόσταση, αλλά για να πολεμήσω την ιδέα μιας ριζικής ετερότητας, μιας εξωτερικότητας, αυτού που συμβαίνει σε σχέση με τις καπιταλιστικές κοινωνικές σχέσεις, τόσο εδώ όσο και εκεί.

Υπερασπίζεσαι την ιδέα ότι το Ισραήλ-Παλαιστίνη είναι μια ενότητα στον παγκόσμιο και τον τοπικό καπιταλιστικό χώρο. Μπορείς να μας εξηγήσεις γιατί;

Αρχικά, το σιωνιστικό σχέδιο είχε συλλάβει μια ξεχωριστή εβραϊκή κοινωνία στην Παλαιστίνη. Αυτό το σχέδιο οδήγησε στην εθνοκάθαρση του 1947-1948, η οποία, αν και όχι πλήρης, δημιούργησε έναν “εβραϊκό” χώρο που τότε είχε ουσιαστικά ευρωπαϊκή προέλευση. Το 1967, με την κατοχή της

¹ Στμ. Μεταφρασμένο από εδώ: <http://dndf.org/?p=21633>.

Λωρίδας της Γάζας και της Δυτικής Όχθης, που είχαν προσαρτηθεί από την Αίγυπτο και την Ιορδανία, ο πληθυσμός της περιοχής που ήταν υπό ισραηλινή διοίκηση έπαψε ουσιαστικά να είναι εβραϊκός. Ήταν την ίδια εποχή που οικοδομείται ένας καθεαυτός παλαιστινιακός – και όχι πια “αραβικός”, εθνικισμός. Κάποιος θα είχε τότε την εντύπωση ότι δυο “έθνη” ήταν το ένα αντιμέτωπο με το άλλο στην ίδια επικράτεια. Αλλά από αυτόν τον παλαιστινιακό εθνικισμό δεν έχει αναδυθεί, μέχρι σήμερα, μια ξεχωριστή κρατική οντότητα, άλλη από αυτήν στη βάση των διοικητικών “θυλάκων” στη Γάζα και τη Δυτική Όχθη. Η επικράτεια που ελέγχεται από το Ισραήλ δεν αποτελείται από εβραϊκές περιοχές, από τη μια, και παλαιστινιακές, από την άλλη. Υπάρχουν πολλές περιοχές με παλαιστινιακή πλειοψηφία στα εδάφη του κράτους που σχηματίστηκε το 1948, και ένας μεγάλος πληθυσμός εποίκων στη Δυτική Όχθη. Αυτή η περιοχή είναι ένα παζλ όπου οι εθνικοί διαχωρισμοί, στον βαθμό που αποκηρύσσουμε υποκειμενικές σχέσεις, είναι οι ίδιοι αντικείμενο πολλών υποδιαιρέσεων, που αν και “εθνικοποιημένες” (συμπεριλαμβανομένης της “εβραϊκής” πλευράς), είναι σήμερα κοινωνικής φύσης και όλες ενσωματωμένες στην ισραηλινή οικονομία.

Το να ξεκινήσουμε, λοιπόν, από την “ενότητα του χώρου” ανάμεσα στο Ισραήλ και την Παλαιστίνη, είναι ένας τρόπος να ξεφύγουμε από μια ανάλυση του Παλαιστινιακού ζητήματος θεωρούμενου ως του ζητήματος “ενός λαού χωρίς Κράτος”, που ενοποιείται από μια κοινή αίσθηση ανήκειν και μια κοινή, μοναδική στέρση. Αυτή η ανάγνωση τείνει να “ουσιοποιεί” εθνικές κατηγορίες που παράγονται κοινωνικά και, επίσης, να αγκυρώνει την κρατική βία του Ισραήλ σε μια συνέχεια από το 1948, μια συνέχεια που δεν παίρνει υπόψιν την εγγραφή της στην παγκόσμια δυναμική.

Αυτό που συμβαίνει εδώ και έναν χρόνο δεν είναι ένας πόλεμος που περιλαμβάνει δύο, αντιμέτωπους μεταξύ τους, εθνικούς χώρους, ούτε μια επιχείρηση κατάκτησης με στόχο την αρπαγή πόρων και αγορών. Δεν είναι ο “Παλαιστινιακός λαός” που βομβαρδίζεται ως μέρος μιας πάλης ανάμεσα σε δυο έθνη για την ύπαρξή τους. Η Λωρίδας της Γάζας δεν είναι μια κοινωνική οντότητα εξωτερική για το Ισραήλ. Έχει ενσωματωθεί στην ισραηλινή αγορά, στον ισραηλινό καπιταλισμό εδώ και σχεδόν εξήντα χρόνια. Οι Παλαιστίνιοι που ζουν εκεί είναι, στην συντριπτική τους πλειοψηφία, προλετάριοι χωρίς δικούς τους πόρους, που καταναλώνουν ισραηλινά προϊόντα, που τα αγοράζουν με το ισραηλινό νόμισμα, αλλά δεν είναι εργάτες που κάποιοι εκμεταλλεύονται την εργατική τους δύναμη. Είναι πλεονάζοντες εργάτες που το ισραηλινό κεφάλαιο απέβαλε από την αγορά εργασίας στη δεκαετία του 1990, “παρκαρισμένοι” σε μια τεράστια “δεξαμενή” μερικές δεκάδες χιλιόμετρα από το Τελ Αβίβ, με μια λογική “αποκτήνωσης” που είναι εγγεγραμμένη στην αποικιοκρατική ιστορία.

Μπορείς να δώσεις λεπτομέρειες για την ιστορία της ενσωμάτωσης αυτού του χώρου (και της εργατικής του δύναμης) στην καπιταλιστική αγορά;

Από την σκοπιά της αγοράς, ο “παλαιστινιακός” χώρος συγκροτείται από τον διαμελσμό της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας μετά τον Πρώτο Παγκόσμιο Πόλεμο. Ξεκινάμε από μια κατάσταση που κυριαρχείται από φεουδαρχικές δομές και την αρχή μιας εμπορικής αστικής τάξης. Η Εντολή² και ο Σιωνισμός σηματοδοτούν την πραγματική αρχή της προλεταριοποίησης του παλαιστινιακού αραβικού πληθυσμού, αλλά το πραγματικό “έναυσμα” ήταν το 1948 και η Νάκμπα³. Οι Παλαιστίνιοι

2 Στμ. Η Βρετανική Εντολή της Παλαιστίνης ήταν μια γεωπολιτική οντότητα που δημιουργήθηκε μετά το Παγκόσμιο Πόλεμο και την κατάληψη των οθωμανικών εδαφών στη Μέση Ανατολή από τους Βρετανούς. Στη Σύνοδο Ειρήνης του Παρισιού το 1919 αποφασίστηκε μεταξύ άλλων η Συρία, ο Λίβανος, η Παλαιστίνη και το Ιράκ να αποτελέσουν μια ενότητα που θα διοικούνταν με το σύστημα της εντολής. Το 1922 η βρετανική εντολή επικυρώθηκε από την Κοινωνία των Εθνών. Η Εντολή τερματίστηκε το 1948 με την ίδρυση του Ισραήλ, την οποία ακολούθησε ο αραβο-ισραηλινός πόλεμος του 1948.

3 Στμ. Η Νάκμπα (“καταστροφή”, “κατακλυσμός”) στα Αραβικά, αναφέρεται στην καταστροφή της παλαιστινιακής κοινωνίας και πατρίδας το 1948 αλλά και τη συνεχιζόμενη κατοχή των παλαιστινιακών εδαφών στη Δυτική Όχθη και τη Λωρίδα της Γάζας και τη εκδίωξη και τον μόνιμο εκτοπισμό των Παλαιστινίων Αράβων από τα εδάφη αυτά σε προσφυγικούς καταυλισμούς σε όλη την περιοχή.

αστοί και φεουδάρχες εγκατέλειψαν την περιοχή στον ισραηλινό έλεγχο και την κινητή τους περιουσία στα όπλα των Ισραηλινών. Οι Παλαιστίνιοι αγρότες, οι περισσότεροι από τους οποίους ήταν εργάτες γης, εκδιώχτηκαν από τη γη τους και εξαναγκάστηκαν να στοιβαχτούν σε στρατόπεδα.

Μπορούμε να διακρίνουμε τρεις κύκλους του ισραηλινού αποικισμού. Στην πρώτη φάση (1948-1967), οι Παλαιστίνιοι αγρότες είναι σε μια τυπολογία κοντινή σε αυτήν μιας εποικιστικής αποικίας: εθνική κάθαρση, αρπαγή της γης, “εβραϊκό” κεφάλαιο και εργασία. Υπάρχει ένα συμπέρασμα σε αυτό, όπως είπα και πριν, που είναι η εισαγωγή ενός εβραϊκού προλεταριάτου από τον αραβικό κόσμο, που είναι το ίδιο εθνικοποιημένο και δέσμιο σε μια αποικοκρατική σχέση αποκτήνωσης-εκμετάλλευσης. Η συσσώρευση του κεφαλαίου σε αυτή την περίοδο, γίνεται κάτω από την εξουσία ενός ενός παντοδύναμου κράτους που σχεδιάζει και διοικείται από Ασκενάζι και σοσιαλιστικές ελίτ, με τον συνδικαλισμό ενσωματωμένο στο κράτος.

Στην δεύτερη περίοδο, από το 1967 μέχρι το 1990 περίπου, με την κατάκτηση της Γάζας και της Δυτικής Όχθης, περνάμε σε μια αποικιοκρατική κατάσταση του τύπου “εκμετάλλευση της ιθαγενούς εργασίας”. Ο ισραηλινός καπιταλισμός μπαίνει σε μια φάση εντατικής ενσωμάτωσης στο διεθνές κεφάλαιο, μέσω, μεταξύ άλλων, και της πολεμικής βιομηχανίας. Για σχεδόν είκοσι χρόνια, το προλεταριάτο στα στρατόπεδα της Γάζας και της Δυτικής Όχθης γνώρισε μια μαζική ενσωμάτωση στον τομέα της μισθωτής εργασίας, στους τομείς με την μικρότερη ειδίκευση: κατασκευές, γεωργία κλπ.

Οι συμφωνίες του Όσλο άνοιξαν μια καινούρια φάση, αυτήν της αποικιοκρατικής σχέσης δομημένης γύρω από τη φιγούρα του πλεονάζοντος παλαιστινιακού πληθυσμού και της υπερβολικής της διαχείρισής του. Το Ισραήλ διατηρεί τον έλεγχο της επικράτειας, συνεχίζοντας την επίθεσή του για την καταστροφή της αγροτιάς και εμπιστεύεται την διαχείριση των Παλαιστίνιων προλετάρων, που οδηγούνται ως κοπάδι σε κλειστές αστικές περιοχές, σε ένα εθνικό πλαίσιο που έχει προκύψει από τον απελευθερωτικό αγώνα.

Σε αυτό το πλαίσιο, υπάρχει μια ενσωμάτωση των εμπορικών αστικών τάξεων που γλίτωσαν από την Νάκμπα – αυτών με βάση τη Χεβρώνα και την Ναμπλούς, και βρέθηκαν στην περιοχή που προσαρτήθηκε από την Ιορδανία το διάστημα ανάμεσα στο 1948 και το 1967 – με διαχειρίστρια τάξη από την ΟΑΠ (*Οργάνωση για την Απελευθέρωση της Παλαιστίνης*, PLO). Αυτή, ενσωματωμένη στον μηχανισμό ασφαλείας της Παλαιστινιακής Αρχής (*Palestinian Authority*, PA), έχει μια διπλή προέλευση: υπάρχει το επιτελείο από το “εξωτερικό”, που έφτασε στις “βαλίτσες” του Αραφάτ μεταξύ του 1994 και του 1996, και υπάρχουν και εκείνοι από το “εσωτερικό”, προερχόμενοι από την πρώτη Ιντιφάντα και της ισραηλινές φυλακές. Είναι μια σύνθετη τάξη, διαιρεμένη σε ανταγωνιζόμενες φράξιες. Απολαμβάνει ένα διεθνές πλεονέκτημα ασφαλείας αλλά ελέγχει, επίσης, ολόκληρους τομείς της οικονομίας της περιοχής στις κατασκευές, τις υποδομές, τις επικοινωνίες και φυσικά των εισαγωγών-εξαγωγών με το Ισραήλ. Όλοι αυτοί οι τομείς συνδέονται με την αγορά και τις επενδύσεις του Ισραήλ.

Ο πόλεμος στη Γάζα δεν σηματοδοτεί την είσοδο σε μια καινούρια φάση;

Μπορούμε να το σκεφθούμε έτσι. Η μετά το Όσλο φάση σηματοδεύτηκε από τον πολλαπλασιασμό των τεχνικών ελέγχου από το Ισραήλ αυτού του προλεταριάτου που ουσιαστικά είχε καταστεί μη παραγωγικό: διαίρεση της περιοχής σε μικρο-ζώνες, εφαρμογή ενός τρελού συστήματος αδειών για την εξουσιοδότηση του ταξιδιού, της δουλειάς, της πρόσβασης στην περίθαλψη, γενικευμένο φακέλλωμα, επιτήρηση των κοινωνικών δικτύων, ψηφιοποιημένο σύστημα αναγνώρισης αλλά και μαζική χρήση τυχαιότητας (στις συλλήψεις, στο άνοιγμα ή το κλείσιμο των σημείων διέλευσης, στην πρόσβαση στις άδειες) για το “τεστάρισμα” συμπεριφορών. Οι τεχνολογίες αυτές και η τεχνογνωσία εξαγονταν επίσης σε μαζικό επίπεδο, παράγοντας, συνεπώς, αξία.

Νομίζω ότι τον τελευταίο χρόνο έχουμε μπει στην στρατιωτική πτυχή αυτής της λογικής πειραματισμού. Η παρούσα πρακτική καταστροφής και σφαγής δεν είναι μόνο χωρίς όρια: είναι σχολαστική, εμπειριστωμένη, ελεγχόμενη ενώ, την ίδια στιγμή, είναι δύσκολο να φανταστεί κανείς τι είδους “νίκη” επιδιώκεται. Η εικασία μου είναι ότι η σφαγή στη Γάζα συνιστά μια ακολουθία “πειραματισμού”, που έχει αξία για τον παγκόσμιο καπιταλισμό – όπως είχε, με έναν διαφορετικό τρόπο, η λογική “σταμάτα/ξεκίνα” της παγκόσμιας οικονομίας στη διάρκεια του Covid, που υποδήλωνε μια ισχυρή διάσταση “βιοεξουσίας”. Προσοχή, δεν θέλουμε εδώ να είμαστε μεταμοντέρνοι, λέγοντας ότι οποιαδήποτε λογική κυριαρχίας έχει γίνει ανεξάρτητη από τις καπιταλιστικές σχέσεις. Οι πλεονάζοντες προλετάριοι της Γάζας δεν έχουν πια κάποια παραγωγική λειτουργία για το ισραηλινό κεφάλαιο αλλά ο τομέας αιχμής των τεχνολογιών ελέγχου, με υψηλή προστιθέμενη αξία, τους “χρειάζεται” ως πειραματόζωα για να μπει μετά στην διεθνή κυκλοφορία.

Επομένως, τεστάρουμε τους βομβαρδισμούς και το προφίλ των ατόμων με τεχνητή νοημοσύνη, διαχειριζόμαστε τη σχέση με την πείνα με τέτοια ακρίβεια ώστε να είμαστε σταθερά στο όριο του υποσιτισμού (μέχρι τώρα), κάνουμε το ίδιο με τις επιδημίες, κλπ.

Αυτή η λογική της στρατιωτικής επιθετικότητας χωρίς τέλος ενάντια στους πλεονάζοντες προλετάριους της Γάζας, υποστηρίζεται πλήρως από τις Δυτικές δυνάμεις: όλες οι πολιτικές κινήσεις που καλούν για μετριοπάθεια είναι σκέτο θέατρο (αρκεί κανείς να συγκρίνει το ζήτημα της παράδοσης όπλων στην Ουκρανία για να δει ότι δεν τίθεται κανένας περιορισμός στην ισραηλινή στρατιωτική μηχανή από τους συμμάχους της).

Μιλιάς για μια μπουρζουαζία και ένα προλεταριάτο στην Παλαιστίνη. Θα μπορούσες να μας δώσεις μια εικόνα της ταξικής σύνθεσης στη Γάζα και τη Δυτική Όχθη και να μας πεις ποιες είναι οι συνθήκες της διεξαγωγής της ταξικής πάλης ανάμεσα σε αυτές τις τάξεις;

Η παλαιστινιακή μπουρζουαζία δεν σχηματίζει μια σταθερά συγκροτημένη εθνική τάξη: παραμένει ουσιαστικά εξαρτημένη από την υποταγή της στο ισραηλινό κεφάλαιο και στο ισραηλινό κράτος. Οι Παλαιστίνιοι καπιταλιστές (αν με αυτό εννοούμε αυτούς με “παλαιστινιακή καταγωγή”), από τη στιγμή που αισθάνονται ελεύθεροι να επενδύσουν, θα προτιμήσουν αυθόρμητα να αξιοποιήσουν το κεφάλαιό τους έξω από την παλαιστινιακή επικράτεια – και, συνεπώς, εκτός του ισραηλινού εθνικού πλαισίου. Είναι αναμφίβολο ότι η ισραηλινή κατοχή έχει περιορίσει την ανάπτυξη μιας εδαφοποιημένης παλαιστινιακής καπιταλιστικής τάξης. Μια Αμερικανίδα ερευνήτρια (η Sara Roy) έχει κάνει δημοφιλή την έννοια της “απο-ανάπτυξης” για να περιγράψει τον τρόπο με τον οποίο το Ισραήλ απέτρεψε τη δημιουργία στα κατεχόμενα εδάφη μιας οικονομίας “ελευθερης” αγοράς, με άλλα λόγια μιας αγοράς που να είναι μέρος της παγκόσμιας αγοράς. Η κατοχή έχει προσανατολίσει την ανάπτυξη του καπιταλισμού στη Γάζα και στη Δυτική Όχθη στην κατεύθυνση μιας αποκλειστικής και υποτελούς συμπληρωματικότητας, και διαμορφώνει την παραγωγή σε μια λογική υπερβολαβίας με τους Ισραηλινούς καπιταλιστές να έχουν διαμορφώσει για αυτούς μια “αιχμάλωτη” αγορά στις παλαιστινιακές περιοχές. Η παλαιστινιακή εμπορική αστική τάξη έχει κάθε λόγο να απεχθάνεται την κατοχή: περιορίζεται στον τομέα της κυκλοφορίας [του κεφαλαίου], είναι μια “κομπραδόρική”⁴ αστική τάξη, για να χρησιμοποιήσουμε έναν όρο που εφηύραν οι Τροτσκιστές. Σημαίνει, άραγε, αυτό ότι οι αγώνες της είναι αυτοί του προλεταριάτου στις παλαιστινιακές περιοχές; Εκτός και αν πιστεύει κανείς στη διάχυση του πλούτου προς τα κάτω μέσω της αγοράς⁵, θα πρέπει να αμφιβάλει.

4 Στμ. Κομπραδόρικός, από την πορτογαλική λέξη *comprador* ή *compradore* που σημαίνει αγοραστής. Ουσιαστικά οι ντόπιοι μεσάζοντες, αντιπρόσωποι του ξένου κεφαλαίου, ιδιαίτερα την περίοδο της αποικιοκρατίας, αλλά και σήμερα ως χαρακτηρισμός τμημάτων μιας τοπικής αστικής τάξης που ευθυγραμμίζεται με το πολυεθνικό κεφάλαιο και προωθεί τα συμφέροντά του.

5 Στμ. Απόδοση της μετάφρασης στα Αγγλικά, *trickle down*, της γαλλικής λέξης: *ruissellement*.

Αυτό, όμως, που είναι κεντρικό, στην κοινωνική δυναμική που διατρέχει τα παλαιστινιακά εδάφη, είναι αυτή η “πολιτική” αστική τάξη που σχηματίστηκε στο πλαίσιο των Συμφωνιών του Όσλο, η μοίρα της οποίας είναι συνδεδεμένη με τη διαχείριση του παλαιστινιακού προλεταριάτου. Κοινωνιολογικά, προέρχεται η ίδια σε μεγάλο βαθμό από το προλεταριάτο. Επιβλήθηκε στις παραδοσιακές άρχουσες τάξεις (τις αποκαλούμενες “μεγάλες οικογένειες”), που έχουν ορκιστεί πίστη σε αυτήν, διείσδυσε στον κόσμο τους. Τα μεσαία στελέχη-διαχειριστές της (από τη Χαμάς στη Γάζα αλλά, κυρίως, την Φατάχ στη Δυτική Όχθη) συγκροτούν μια δύναμη για την επιτήρηση “επί τόπου” του πλεονάζοντος προλεταριάτου. Είναι στην τομή του κόσμου των ακτιβιστών και του κόσμου αυτών που εισπράττουν από τις διεθνείς δωρεές. Αμφισβητούνται πολύ έντονα (στον βαθμό που κάνουν τα πάντα για να αποκλείσουν οποιονδήποτε άλλον από τα προνόμιά τους⁶) και ζητούν/solicited πρόσβαση στους μισθούς⁷. ενσαρκώνουν μια μορφή κοινωνικής ανέλιξης και την εκδί- κηση της τάξης μέσω του πολιτικού αγώνα.

Να μιλά κανείς για πλεονάζον προλεταριάτο δεν συνεπάγεται ότι οι άνθρωποι δεν δουλεύουν αλλά ότι έχουν εξωθηθεί στα περιθώρια της καπιταλιστικής εκμετάλλευσης. Πολλοί δουλεύουν σε μικρές, συνήθως εμπορικές, δομές για μισθούς πείνας και χωρίς συμβάσεις (για σχεδόν 10 δολάρια την ημέρα, ενώ το κόστος των προϊόντων ακολουθεί τον δείκτη τιμών της ισραηλινής αγοράς). Άλλοι, στη Δυτική Όχθη, εξακολουθούσαν να δουλεύουν στο Ισραήλ, στις κατασκευές, την εστίαση ή τη γεωργία, σε πολύ επισφαλή βάση, είτε περνώντας τα σύνορα παράνομα είτε στηριζόμενοι σε μεσάζοντες για την απόκτηση άδειας εργασίας, που θα μπορούσαν να ακυρωθεί ανά πάσα στιγμή (έχουν ανασταλεί από τις 7 Οκτωβρίου 2023). Οι εργάτες με συμβάσεις εργασίας πληρώνονται περίπου 1400 ευρώ το μήνα, ποσό από το οποίο πρέπει να αφαιρεθούν απαγορευτικά κόστη “διέλευσης” και, συχνά, η αγορά της άδειας εργασίας.

Στη Δυτική Όχθη, επίσης, διατηρείται ακόμα μια αγροτική οικονομία, συχνά “δευτερεύουσα” και υπό πίεση από την εποίκισμο. Η δυναμική της προλεταριοποίησης του αγροτικού πληθυσμού συνεχίζεται σταθερά από την αρχή του Σιωνισμού, ως άμεση συνέπεια της αρπαγής και της κερδοφορίας⁸ της γης.

Και μετά, υπάρχει ο κόσμος του πολιτικού εισοδήματος, που προέρχεται από το χρήμα που ρέει από διεθνείς χορηγούς για την υπεράσπιση μορφών σχετικής σταθερότητας που συνδέονται με τα συμφέροντά τους. Τέτοια εισοδήματα στηρίζουν γύρω στο 1/4 με 1/3 του πληθυσμού, με το 40% των εργαζόμενων στον δημόσιο τομέα να δουλεύουν για τις δυνάμεις ασφαλείας της Παλαιστινιακής Αρχής. Πληρώνονται σύμφωνα με τη νόμιμη “μισθολογική” κλίμακα, γύρω στα 450 ευρώ τον μήνα, αλλά τα ποσά που πληρώνονται στην Παλαιστινιακή Αρχή από τους χορηγούς της και από το Ισραήλ (μέσω ενός συστήματος επιστροφής φόρων) κινδυνεύουν διαρκώς με περικοπή, κάτι που οδηγεί σε καθυστερήσεις στην πληρωμή των μισθών.

Επιπλέον, ένα μέρος του πολιτικού εισοδήματος παροχετεύεται από πολιτικά μεγαλοστελέχη σε δικό τους όφελος, για τη διατήρηση πελατειακών σχέσεων και τη δημιουργία επενδύσεων στον “άτυπο” οικονομικό τομέα. Ένα σημαντικό τμήμα του πλεονάζοντος προλεταριάτου επιβιώνει χάρις σε αυτές τις “παροχετεύσεις”. Είναι ένας κοινωνικά ανήσυχος πληθυσμός που είχε μαζικά ενσωματωθεί στο εργατικό δυναμικό του Ισραήλ τις δεκαετίες του 1970 και 1980 και που έχει μαζικά κινητοποιηθεί στη διάρκεια των δύο Ιντιφάντα. Είναι συγκεντρωμένος στα στρατόπεδα προσφύγων που αποτελούν ιστορικά το “έδαφος ανατροφής” των επικίνδυνων τάξεων των Παλαιστινίων, και παραμένουν τέτοιο και σήμερα. Στη Γάζα, όπως και στη Δυτική Όχθη, στη Τζαμπαλίγια όπως

---

6 Στμ. Στο πρωτότυπο: “fermer la porte derrière eux”, και στα Αγγλικά: “to close the door behind them”, δηλαδή κάνουν τα πάντα για να αποκλείσουν οποιονδήποτε άλλο από τα προνόμιά τους, να τα κρατήσουν μόνο για τους ίδιους.

7 Στμ. Στο πρωτότυπο: “et sollicités dans l'accès à des salaires”.

8 Στμ. Στο πρωτότυπο: “rentabilisation”. Ουσιαστικά: της παραγωγής κέρδους, χρημάτων από τη γη.

και στην Τζενίν, αυτά τα “προάστια μέσα στα προάστια”⁹, δέχονται διαρκώς τα πυρά του ισραηλινού στρατού.

Η ευμεταβλητότητα της κοινωνικής δομής στα κατεχόμενα παλαιστινιακά εδάφη είναι συνεπώς πολύ σημαντική. Η πολιτική μπουρζουαζία, και κυρίως τα επιτελείο της, είναι πάντα υπό την απειλή της οπισθοδρόμησης, με άλλα λόγια την απειλή να υποβαθμιστεί από το Ισραήλ από το στάτους του συνεργάτη σε αυτό του αντιστασιακού, και επομένως να φυλακιστεί.

Και στη Γάζα;

Στη Γάζα, στη διάρκεια της περιόδου που η Χαμάς έχει την εξουσία (από το 2007), η κεντρικότητα του πολιτικού εισοδήματος και μιας αστικής τάξης ουσιαστικά “κομπραδόρικής”, ενσωματωμένης σε πολιτικά κυκλώματα, παρέμεινε λίγο-πολύ η ίδια, αλλά σε ένα πλαίσιο αποκλεισμού, συνεπώς με ακόμα λιγότερες επενδύσεις και επιδεινούμενη ευμεταβλητότητα. Τα εισοδήματα προέρχονται από την κυκλοφορία των προϊόντων και επιδόματα θρησκευτικού χαρακτήρα¹⁰ από το Κατάρ και το Ιράν. Οι επιχειρηματίες που έκαναν περιουσίες τα πρόσφατα χρόνια (για παράδειγμα, μέσω της οικονομίας του τούνελ¹¹) το έκαναν σε συνεργασία με τον μηχανισμό ασφαλείας της Χαμάς.

Μπορούμε καν να μιλήσουμε για μια ταξική δομή στην παρούσα κατάσταση στη Γάζα; Υπάρχουν πάντα, ακόμα και σε αυτό το είδος κατάστασης, όπου κάθε αύριο είναι αβέβαιο, ομάδες ατόμων (που συνδέονται με τη Χαμάς, με στρατιωτικές οργανώσεις διαφόρων φυλών ή σχηματισμένες στη βάση συμμοριών) που καταφέρνουν να κάνουν “δουλειές”. Αλλά δεν συγκροτούν μια ταξική δομή - ή αλλιώς πρόκειται για ταξική δομή του τύπου στρατοπέδου συγκέντρωσης, που δεν αποτελεί μέρος οποιασδήποτε κοινωνικής αναπαραγωγής στον χρόνο.

Η συνέχεια στο τεύχος 346 του Ιανουαρίου

Η συνέντευξη δόθηκε στον zyg τον Οκτώβρη/Νοέμβρη του 2024

---

9 Στμ. Στο πρωτότυπο: “*banlieues dans les banlieues*”. Στα Γαλλικά, *banlieues* είναι τα προλεταριακά προάστια του Παρισιού, τόπος συχνών ταραχών και εξεγέρσεων.

10 Στμ. Στο πρωτότυπο: *prébendes*, στα Αγγλικά *prebends*, επιδόματα που δίνονται σε ιερείς από τα έσοδα των ναών.

11 Στμ. Αναφέρεται στο λαθρεμπόριο μέσω του τούνελ στα σύνορα με την Αίγυπτο, από το οποίο έχουν χτίσει περιουσίες ολόκληρες άτομα σχετιζόμενα με τη Χαμάς.